

Planinska zveza Slovenije
Komisija za varstvo gorske narave

Seminarska naloga

UČNA POT URŠULA SKOZI OTROŠKE OČI

Avtorica:

Katarina Škorjak

Mentor:

Marijan Denša

Dravsko polje, avgust 2023

KAZALO

1. UVOD.....	2
2. PREDSTAVITEV UČNE POTI URŠULA.....	3
3. GOZDNA PLANINSKA PEDAGOGIKA.....	4
3.1 Kaj je gozdna pedagogika?	4
3.2 Kaj je pedagogika na prostem?.....	5
3.3 Kaj je izkustveno učenje?.....	6
4. KAKO PRIBLIŽATI NARAVO OTROKOM?.....	7
4.1 Življenjski krog rastlin in živali:	7
4.2 Kotiček za opazovanje:	7
4.3 Spoznavanje sadežev, cvetja in zelenjave:	8
4.4 Zbirka lističev:	8
4.5 Kako rastline rastejo:	8
5. AKTIVNOST OTROKA V NARAVI.....	9
6. ZAKLJUČEK.....	12
7. LITERATURA.....	13

1. UVOD

V seminarski nalogi bom predstavila Učno pot Uršula, katera se nahaja v kraju Dramlje, v občini Šentjur pri Celju. Prva ideja se je porodila leta 2018, ko sta Planinsko društvo Dramlje in Osnovna šola Dramlje tega leta želela prijaviti projekt, a ni bilo uspeha. Seveda se niso predali in so poskusili v drugo, ter prijavo podali na občino za razpis sredstev, kjer je projekt bil sprejet. Ga. Mirjana Aužner, ravnateljica osnovne šole Dramlje pove, da od tu naprej se je začelo trdno delo, kot so iskanje gradiva, povezovanje z geologom, z grafično oblikovalko in drugimi sodelujočimi.

Tematska pot Uršula je odlična izbira za družine z otroki, oz. za vse generacije. Učna pot Uršula je več kot 2,5 kilometra dolga pot iz Dramelj do bližnjega hriba s cerkvijo sv. Uršule. Na poti srečamo več učnih tabel, ki so nam vodila oz. smerokazi in nas opominjajo na lepo naravo. Tako na poti na ekološko pomembnem območju spoznamo zaščitene metulja modrina, raka navadni koščak in številne druge živalske in rastlinske vrste, vodne vire, geološke posebnosti ter zgodovino in etnologijo območja.

Namen seminarske naloge je skozi pedagoški način predstaviti možnosti, kako skozi poučne aktivne naloge oz. igre vzpodbuditi, da otrokom približamo naravo na njim razumljiv način, po principu gozdne oz. planinske pedagogike.

2. PREDSTAVITEV UČNE POTI URŠULA

Sprehod v naravi je zelo sproščujoče in blagodejno opravilo, proč od poseljenih predelov, od mesta, od prometnega vrveža. Pohod po tej poti je zabaven in hkrati poučen. Ob poti nas pozdravljajo učne table, iz katerih zvemo marsikaj zanimivega. Poučna in nezahtevna pot za vse generacije je dolga 2864 m in se prične z izhodiščem pri cerkvi Sv. Ilija v Šentilju na 304 m nadmorske višine, sam vrh pa se na 464 m. Po poti naletimo tudi na potoček z bistro vodo, katera nam s svojim žuborenjem pričara začetek poti in vzpodbudi k nadaljevanju raziskovanja. Kaj kmalu nas potka čez travnik pripelje do lovske preže, katera je otrokom zelo zanimiva in vzpodbudi radovedni duh, da splezajo na njo in pogledajo v daljave, kar jim doda še dodatne motivacije. Med pohodom srečamo tudi nekaj lesenih klopc, na katerih lahko posedimo in uživamo v trenutku, v objemu narave. Seveda pa klopc in miz ne manjka tudi na samem vrhu, ob cerkvi Sv. Uršule. Sama pot je zanimiva, skrivnostna, saj nas lepi razgledi spremljajo že po sami poti, ko pa prispemo na vrh, pa se razprostirajo čudoviti razgledi v daljave po Celjski kotlini in Kozjanskem. Pri Mežnariji – postojanka Planinskega društva se nahaja skrinjica, v kateri najdemo zvezek za vpis pohodnikov, v skrinjici pa je tudi žig.

3. GOZDNA PLANINSKA PEDAGOGIKA

3.1 Kaj je gozdna pedagogika?

Na to vprašanje najdemo kar nekaj odgovorov, razlag. Na strani Inštituta za gozdno pedagogiko najdemo razlago, da je to metoda okoljskega vzgajanja in izobraževanja. Metoda ponuja spoznavanje gozda kot ekosistem, globoko posega v vzgojo in celostni razvoj otroka že v zgodnjem otroštvu, prav tako pa tudi v vzgojo odraslih. Gozd je prostor, s pomočjo katerega se oblikujejo vrednote, katere se odražajo v pozitivnem odnosu do narave, okolja, v ustreznem doživljanju sebe kot posameznika in celostnega življenja. Lahko bi rekli, da je recept za umirjen, zdrav in optimalen razvoj vsakega posameznika. S seznanjanje z gozdno pedagogiko otrokom in odraslim se omogoča varno in sproščeno raziskovanje narave, prepoznavanje lastnih občutkov in potreb ter pravilno odzivanje nanje.

V nadaljevanju nagovarjajo bralce, da največ, kar lahko naredimo za otroke, je podarjen čas slednjim, ki ga preživimo v naravi. Da izkoristimo skupne trenutke ob potoku, v gozdu, na travniku. Naj preberemo pravljico pod drevesom in da se pogovarjamo z otrokom. Najmlajšim lahko gozd ponudi igro, ki je v naravi pristna in zelo kvalitetna. Mlajši kot so otroci, bolj spontano raziskujejo naravo. Otroci hitro najdejo naravne igrače, gugalnico, postanejo ustvarjalni. In vse to nam Učna pot Uršula ponuja.

V kurilulumu za vrtce (2004, str. 56) je zapisano, da otrok spoznava živali, rastline, predmete in pojave okoli sebe. Spoznava in spoštuje živa bitja, uživa z njimi ter se zanima za njihove življenjske pogoje. Spoznava naravno okolje in se usmerja v aktivno delovanje za njegovo ohranitev. Razvija sposobnosti dojemanja in povezovanja dogodkov v prostoru in času. Spoznava obseg, raznolikost in lepoto narave tako, da je stik z njo običajen del njegovega življenja. Podobo okolja vključuje v vsakdanje življenje in skrbi za stvari v svojem okolju. Ima rad ter neguje rastline in živali v svojem okolju, se veseli srečanja z njimi ter je do njih obziren.

3.2 Kaj je pedagogika na prostem?

Na spletni strani wikipedije (https://sl.m.wikipedia.org/wiki/Pedagogika_na_prostem) najdemo razlago, kaj je pedagogika na prostem in od kod izvira. Pedagogika na prostem izhaja iz pedagogike, ki s svojim didaktičnim izhodiščem izpostavlja prostor kot ključen dejavnik vzgojno-izobraževalnega učinkovanja.

Načrtovanje in organizacija vzgojno-izobraževalne dejavnosti, vsebin in metod se prepleta s skrbnim upoštevanjem prostora in vsega kar nas obdaja. Prostor, ki se uporablja v učne ali vzgojne namene je lahko popolnoma, delno ali sploh ni institucionaliziran (npr. učilnica, planinska pot, divjina/gozd), kar pomeni, da se načrtan proces vzgoje in izobraževanja lahko izvaja v ustanovi (šoli) in prostorih, ki so temu namenjeni (npr. učilnica, predavalnica), ni pa nujno. Vzgojno-izobraževalna dejavnost se lahko odvija »na prostem«, to je v prostorih, ki jim poučevanje ni primaren namen, npr. gledališče, tovarna, gostišče, plaža, kmetija. Pedagogiko na prostem enostavneje razumemo kot del izvajanja pouka, ki se po šolskem učnem načrtu ne odvija zgolj v učilnici, ampak tudi kje drugje, npr. v parku, na igrišču, v muzeju, v lokalnem okolju. Predstavlja pomembnejše vodilo organizacije in izpeljave t.i. šol v naravi, letovanj, kolonij, taborjenj, šolskih izletov in ekskurzij.

S poudarkom na prostoru in prostosti deluje kot pedagoška disciplina, ki medsebojno prepleta izvorno sorodne pedagoške nazore oz. koncepte, npr. doživljajsko pedagogiko, gozdno pedagogiko, okoljsko vzgojo, izkustveno učenje. Čeprav ti izhajajo iz skupne reformske paradigme, zavzema pedagogika na prostem, s stališča pedagoga (učitelja, vzgojitelja, mentorja) predvsem prostost. Strokovnjak s področja, ki ima možnost stopiti izven učilnice, lahko razširi prostor pedagoškega učinkovanja, torej poveča priložnosti vzgojno-izobraževalnega delovanja. Za učinkovito doseganje učnih ciljev, lahko pouk v prid spremembi prostora, izkoristka objektivnih danosti okolja in gibanja v njem, spretno uravnava z rekreativnimi, športnimi in ustvarjalnimi dejavnostmi, spodbuja izkušnje in refleksijo ter bolje seže v razvoj veščin in kompetenc ter celostnega razvoja posameznika.

3.3 Kaj je izkustveno učenje?

Na to vprašanje sem na spletni strani (https://www.researchgate.net/publication/307806928_Izkustveno_ucenje_kot_praksa_in_teorija_izobrazevanja_in_usposabljanja_strokovnih_delavcev_v_vrtcu_Trnovo) zasledila naslednjo obrazložitev in sem menja, da iz pedagoškega vidika kot vzgojiteljica predšolskih otrok, zapis zajema zelo širok spekter vprašanj in razlage o izkustvenem učenju. »Kako se predšolski otrok uči? Kakšno znanje je za otroka smiselno? Kakšna vseživljenjsko pomembna temeljna znanja potrebuje otrok? Kako mu strokovni delavci v vrtcu lahko pomagamo, da bo zgradil takšno znanje, ki mu bo služilo pri startu v učenju in življenju v prihodnosti? Iskanje odgovorov na ta in podobna vprašanja je življenjsko delo in pot našega vsakdanjega pedagoškega razmišljanja in ustvarjanja. Kot pravi Bečaj (2006), sta vzgoja in izobraževanje vedno usmerjena v prihodnost, zato je še kako pomembno, da mlade rodove pripravimo na svet, ki šele nastaja in za katerega nikoli ne vemo dobro, kakšen bo. V vse bolj kompleksnih in nepredvidljivih situacijah sodobni vrtec potrebuje vzgojitelja, ki otroku pomaga pridobivati znanja in veščine, ki jih bo potreboval v prihodnosti. Potrebuje strokovno usposobljenega in problemsko razmišljujočega vzgojitelja; učečega se vzgojitelja, ki se zaveda, da današnje znanje že jutri lahko zastara. Pri tem ima pomembno vlogo izkustveno učenje in izobraževanje, saj sodobno pojmovanje učenja pomeni predvsem interpretacijo izkušenj. Izkušnja je jedro učenja.«

» Izkustveno učenje se je razmahnilo v zadnjih desetletjih kot odgovor na učenje, ki je zasnovano na knjigah; slednje razvija predvsem abstraktno znanje. Izkustveno učenje je način, kako se povežejo teorija in praksa, izkustveno spoznavanje resničnosti in konkretna akcija, in to ne glede na starost udeležencev. Bistveno in osrednjo vlogo ima osebna izkušnja, saj je za izkustveno učenje značilno, da se najbolje učimo, če nekaj naredimo sami. V literaturi in praksi se pojavljata tako izraz izkustveno učenje kot izraz izkustveno izobraževanje; večina avtorjev uporablja termin izkustveno učenje, nekateri govorijo o izkustvenem izobraževanju. Krajnc (1998) meni, da ni moteče, če se pojavljata oba izraza, saj je to odvisno od tega, kaj hoče posameznik poudariti. Sama v prispevku uporabljam tako termin učenje kot termin izobraževanje, kjer učenje razumem kot vsakršno nenačrtno sprejemanje informacij, ki povzroča spremembe pri posamezniku, izobraževanje pa kot organizirano, strukturirano in načrtno aktivnost posameznika, da pridobi nove

informacije, novo znanje. Izobraževanje vključuje ciljnost, namenskost, medtem ko je učenje imanentna človekova vseživljenjska dejavnost. Večina psiholoških definicij učenja poudarja, da je učenje relativno trajno spremeni-njanje posameznika (njegovega znanja, spretnosti, navad, stališč, prepričanj in ravnanj) na podlagi izkušenj. V najširšem smislu je vsako učenje izkustveno, saj gre za progresivno spreminjanje posameznika na podlagi izkušenj.«

4. KAKO PRIBLIŽATI NARAVO OTROKOM?

Kako otroka čimbolj povezati z naravo? Pomembno je, da odrasli pomagamo najmlajšim razumeti naravo, ki nas obkroža. V spodnjem delu sem na kratko opisala dejavnosti, s katerimi lahko otrok postane mali raziskovalec in opazovalec.

4.1 Življenjski krog rastlin in živali:

Otrok mora z lastnimi čutili doživljati, da rastline za rast potrebujejo vodo, svetlobo in hranila, ter da spozna, da ima rastni krog vsega živega različne faze. Zato je zelo zaželeno, da ima otrok svoj lastni vrtiček ali po sobah namestimo cvetoče in zelene sobne rastline, za katere naj otrok skrbi tako, da jih zaliva, ogleduje, se jih dotika, obere posušene dele, ipd. Odrasli moramo otroka naučiti, kako naj potipa zemljo, da preveri, ali je suha, ponudimo mu mehko bombažno krpico, da lahko briše prah iz listov.

4.2 Kotiček za opazovanje:

Ko gremo z otrokom na sprehod, ponavadi zelo radi kar naprej nekaj nabirajo. Vse, kar otrok prinese iz sprehodov, skupaj pripravimo podlago in kotiček, kjer razstavimo morebitno listje, kamenčke, perje, storže, listje, lubje,... ponudimo mu povečevalno steklo in lahko skupaj opazujemo in raziskujemo posebnosti, ter primerjamo ugotovljeno; skupaj z otrokom lahko izdelamo različne kartončke s sličicami ali kartončke za branje, če že zna brati, katere lahko otrok povezuje s stvarmi, oz, kaj paše skupaj in se igra igro malega znanstvenika.

4.3 Spoznavanje sadežev, cvetja in zelenjave:

Nič ni samoumevno, zato je zelo pomembno, da ko otroku ponudimo sadje za malico, da posamezno sadje skupaj z otrokom prej opazujemo, prerežemo in pokažemo notranjost. Primer, skupaj z otrokom prerežimo jabolko podolžno na pol. Otroku pokažemo in ubesedimo, da je sredica jabolka zvezdaste oblike, skupaj preštejemo tudi pečke, poimenujemo barvo, obliko. Nato lahko jabolko še enkrat prerežemo, da dobimo štiri četrtine in prešteje dele, otroku ponudimo, da izlušči pečke, pri tem lahko vzpodbudimo otrokovo radovednost, ali ve, zakaj so pečke v jabolku? Z otrokom se lahko tudi likovno izražamo, da otrok nariše celo jabolko, nato polovičko in pozorni smo, da nariše vse dele, katere ubesedimo ali pa otrok zapiše, če že zna pisati.

4.4 Zbirka lističev:

Otroci radi nabirajo različne lističe v naravi, zato mu v ta namen ponudimo mapico ali manjši album z žepki, v katerega lahko shranjuj različne lističe, ki so enostavnih in sestavljenih oblik, jajčasti, okrogli, suličasti, z dlačisami,... Ob takšni zbirki se lahko otrok zelo zabava, ko se skupaj pogovarjate, primerja med seboj, opisuje. Vse to otroka vedno vzpodbudi k še globljemu razmišljanju in opazovanju detajlov v naravi in iskanju listov, ki še niso v njegovi zbirki.

4.5 Kako rastline rastejo:

Ob različnih slikanicah, zloženkah, enciklopedijah se lahko z otrokom pogovarjamo in skupaj ugotavljamo, kako rastlina zraste. Otrok mora potem tudi v živo videti in doživeti, kar je videl v knjigah. Skupaj z otrokom vzgojite potaknjence, da bo otrok videl in doživel, kako rastlina požene korenine – v ta namen je zelo dobra tehnika, da rastlino potaknemo v prozorno vrečko, v kateri je zemlja, nato lahko to vrečko obesimo na višino oči otroka, da lahko otrok opazuje rast. V drugem primeru pa lahko potaknjenec otrok postavi v prozoren lonček, ki ga postavi na okensko polico ali mizo, da lahko opazuje, kaj se bo z rastlino zgodilo. Vzpodbujajte otroka, da vsak dan preveri gladino vode in jo po potrebi dolije, oz. zalije. Nato pa veselo vsak dan opazujte, kako nastajajo mlade koreninice in smer rasti. Ko skupaj ugotovite, da so korenine dovolj velike, lahko rastlino presadite v večjo količino zemljo.

5. AKTIVNOST OTROKA V NARAVI

V nadaljevanju bom predstavila posamezne točke oz. postojanke ob tablah z opisi in slikami, ter na kratek in zanimiv način predstavila možne aktivnosti na tej poti, ki so primerne že od predšolskega otroka naprej. Na raziskovanje poti sem se odpravila s svojo družino, pri čemer je bila hčera aktivna raziskovalka. Tako lahko skupaj z otrokom pot doživljamo kot avanturo, raziskovanje, saj lahko na poti otrok primerja, poišče, voha, šteje, občuduje, spoštuje, okuša. Pomembno je, da otroka naučimo, da kar se opazuje, se vrne nazaj v naravo. Preden se z otrokom podamo na učne poti, je potrebno prej poiskati informacije o poti, o možnosti zavarovanih rastlin in živali, posameznih zaščenih predelov domovanj.

Tako lahko otrok na poti, ko preberemo opis:

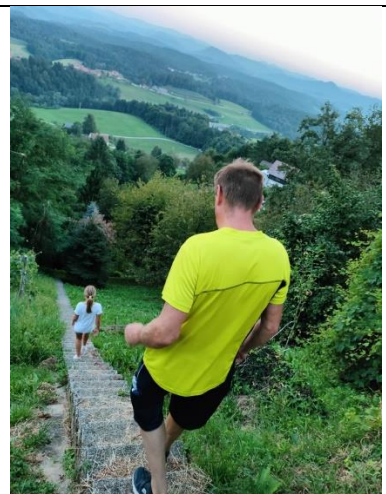
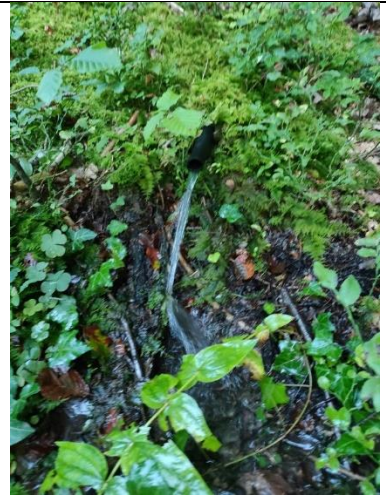
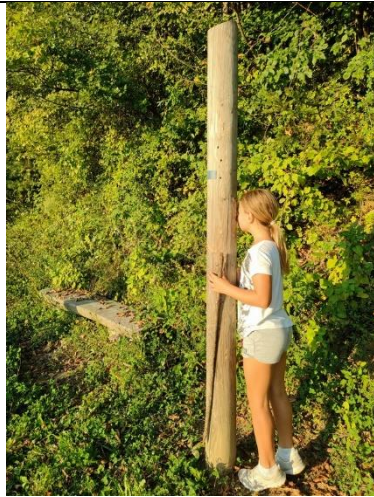
- primerja storže (smreka – jelka);
- primerja liste rastlinja;
- šteje in prešteva noge živali;
- poimenuje barve, oblike;
- nariše svojo skico;
- se uri v motoričnih spretnostih kot npr. risanje polža v kontra smeri ali z obema rokama naenkrat;
- roko spusti tik nad mravljiščem in nato slednjo ovohava, opiše opaženo;
- posluša in skuša slišati življenje okoli sebe ter zvok poimenovati;
- poišče smolo in jo okuša;
- z lupo opazuje tla, liste, lubje, živali, rože,...;

Odrasli smo vzgled, zato:

- spodbudimo otroka, da sam išče;
- naučimo otroka občudovanja z našo anekdoto;

- otroka naučimo spoštovanja oz. ščitenja zavarovanih in drugih živalih in rastlin;
- ker se ne nabira brez nadzora, je potrebno otroka podučiti o omejitvah in opozorilih;
- otroka naučimo, da se hodi po samo temu namenjeni poti;...

6. ZAKLJUČEK

Učna pot Uršula nam nudi družinsko avanturo, katere je lahko zelo hitro konec, v primeru, da jo hitro prehodimo; lahko pa nam vzame tudi več ur, v primeru, da se po poti igramo, raziskujemo, mogoče na klopci posedimo in samo opazujemo, si naredimo kratek piknik.

Sama pot je zelo zabavna in poučna, ter malo skrivnostna, saj so informacijske table ponekod rahlo iz poti, pri čemer moramo biti bolj pozorni ali pa se vije enkrat ozka, spet drugič širša pot.

Z družino smo vam skušali približati to drameljsko Učno pot Uršula za mlajše raziskovalce čimbolj zanimiv, da se podate na pot in raziščete, ter da najdete in začutite to naravo v vseh barvah, zvokih, okusih in dotikih.

7. LITERATURA

<https://www.turizem-sentjur.com/Pohodnistvo/pohodnistvo-ucna-pot-ursula/>

<https://www.aktivna-druzina.si/ucna-pot-ursula/#>

<https://gozdna-pedagogika.si/>

Kurikulum za vrtce: predšolska vzgoja v vrtcih. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo, 2004

https://sl.m.wikipedia.org/wiki/Pedagogika_na_prostem

https://www.researchgate.net/publication/307806928_Izkustveno_ucenje_kot_praksa_in_teorija_izobrazevanja_in_usposabljanja_strokovnih_delavcev_v_vrtcu_Trnovo